

RANKO JAKOVLJEVIĆ

DJERDAP ART

2016

Сагласно Речнику српскохрватског књижевног језика САНУ „Ђердап“ има значења: а)вртлог, ковитлац, вир; б)опасна, тешка ситуација, стање пуно тешкоћа, напетости, опасности. Међународно јавно право овим појмом именује сектор који повезује средњи и доњи Дунав, почевши од Голупца односно Винце на српској и Молдаве Веке на румунској страни, до Трајановог моста /Кладово- Турну Северин).

Жудња за овладавањем "симфонијом у камену", изнедрила је у регији подунавског Ђердапа разговетне знамене цивилизацијског успона, у које се убрајају врхунска дела визуелних уметности, чији избор у овој едицији доносимо.

Сагласно митским представама о прошлости, смело би се казати како су, изузев клисуре рођених снагом колоса што је, раздвојивши ђердапско стење, утро пут Дунаву, дела титана и градитељски подвизи и незапамћена енергија разорних војних похода, такође и трговање будућношћу кроз креирање житеља источњачког поднебља, стасавалих сусретањима етничитета, култура, стремљења, погодних да од безличне масе плебса извајају ликове достојне инспирације уметника.

Ђердап са Кладовом не би били "оријентир богова" да нису омеђени горостасном стеном Бабакај, Голубачком тврђавом, Лепенским Виром, Гвозденим вратима, Адом Кале... Још мање би то био без клесарског длета, киста, линија и боја вештих мајстора вајара, сликара, цртача, архитеката... Утолико је приказ његове употребе у сфери уметности и културног наслеђа уопште употпуњен управо тим одредницама скоро надвremenског битисања.

| Dimitrije Franasović

Dimitrije Franasović, Bista cara Trajana Turnu Severin 1906.g.

Dimitrije Franasović, Dalmatinac, rođen je 1880.g. u Turnu Severinu. Studirao je arhitekturu u Minhenu i vajarstvo u Darmštau. Povodom 1800. Godišnjice uključenja Dakije u sastav Rimskog carstva, načinio je spomenik imperatoru Trajanu. Vladareva bista izlivena u bronzi postavljena je na dorskom stubu visokom 7 metara, sazdanom od granita iz Karare. Umro je 1908.g. i sahranjen u porodičnoj grobnici u Turnu Severinu.

II Djordje Krstić

Djordje Krstić, oko 1892, Baba Kaj, ulje na platnu, Narodni muzej Beograd

Ђорђе Крстић (Стара Кањижа, 1851. – Београд, 1907) је, школујући се на Академији ликовних уметности у Минхену, прихватио технику реалистичког сликарства на тамној битуменској основи као и теме из свакодневног живота. По повратку у Србију започиње стваралаштво везано за рад на терену и наруџбине Српске православне цркве. Својим преданим стваралаштвом, а нарочито борбом за национални стил, дао је јединствен печат српској уметности последњих деценија XIX и прве деценије XX века.

<http://www.galerijamaticesrske.rs/realizam-djordje-krstic.html>

III W H Bartlett

W.H.Bartlet, Kladovo 1846

<https://www.flickr.com/photos/odisea2008/3567941580/>

William Henry Bartlett was born in Kentish Town, London in 1809. He was apprenticed to John Britton (1771–1857), and became one of the foremost illustrators of topography of his generation. He travelled throughout Britain, and in the mid and late 1840s he travelled extensively in the Balkans and the Middle East. Bartlett made sepia wash drawings the exact size to be engraved. Engravings based on Bartlett's views were later used in his posthumous *History of the United States of North America*, continued by Bernard Bolingbroke Woodward and published around 1856. William Henry Bartlett died of fever on board of a French ship off the coast of Malta returning from his last trip to the Near East, in 1854.

https://en.wikipedia.org/wiki/William_Henry_Bartlett

IV Felix Kanitz

Feliks Kanic 1860, Ada Kale, akvarel, Narodni muzej Beograd

Felix Philipp Kanitz (2 August 1829–8 January 1904) was an Austro-Hungarian naturalist, geographer, ethnographer, archaeologist and author of travel notes. Kanitz was born in Budapest to a rich Jewish family and enrolled in art in the University of Vienna in 1846, at the age of seventeen. He travelled extensively after 1850, visiting Germany, France, Belgium and Italy. He settled in Vienna in 1856 and undertook a journey to Dalmatia in the Balkans in 1858, which marked the beginning of his thorough research of the South Slavs.

https://en.wikipedia.org/wiki/Felix_Philipp_Kanitz

V Laszlo Mednyanskzy

Iron Gate on the Danube, Laszlo Mednyanskzy 1890-1895, The Gallery of Judit Virág Budapest

Baron **László Mednyánszky** or *Ladislaus Josephus Balthasar Eustachius Mednyánszky* (Slovak: *Ladislav Medňanský*) (23 April 1852 – 17 April 1919), the painter-philosopher. His most important works depict scenes of nature and poor, working people, particularly from his home region in Kingdom of Hungary.

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Iron_Gate_\(Danube\)_in_art#/media/File:At_the_Iron_Gate.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Iron_Gate_(Danube)_in_art#/media/File:At_the_Iron_Gate.jpg)

VI Viktor Schramm

www.Mystudios.com

Viktor Šram, Prodavac lubenica, ulje na platnu

[http://www.mystudios.com/artgallery/V/Viktor-Schramm/Water-Melon-Seller-\(Le-vendeur-de-past%26egrave%3Bques\).html](http://www.mystudios.com/artgallery/V/Viktor-Schramm/Water-Melon-Seller-(Le-vendeur-de-past%26egrave%3Bques).html)

Viktor Schramm was a painter and illustrator who worked in Poplet, near Orsova, in Romania. He was born on 19th May 1865 in Orsova and later moved to Germany to study at the Academy in Munich. The Hungarian War Museum in Budapest has twenty-six portraits of Hungarian officers painted by Schramm. Likewise a portrait of Pflanzeri- Battlin hangs in the Army Museum in Vienna. He died on 18th November 1929.

VII Karol Pongracz

Karol Pongracz /1872-1930/ Iron Gate, Nitrianska galerija Slovačka

Karol Pongrácz presented in his work variations and tendencies of Impressionism and Luminism in open air landscape painting at the end of the 19th and at the beginning of the 20th century. The birthplace of the author was Sotiná, Záhorie, Slovakia. He gained the visual art education in Munich, Deutenhoffen, Paris and Rome. The composition of the work 'Iron Gate on the Danube' also called 'Iron Gate' presents the landscape scenery on the river Danube near the towns Oršova and Drobeta – Turnu Severin located in the western Valašsko (Romania). The gorge iron gate is one of the most difficult ships passages passing the rocky Carpathian notch consisting of a chain of mountain ranges that exceed 1,500m. It forms a beautiful sky-line in the narrow valley .<http://nitrianskagaleria.sk/nitrianska-provenencia/z-kalendara-jubilei-nitrianskych-umelcov/?lang=en>

VIII Fritz Lach

Fritz Lach, Donauenge Kasan, akvarel 1900

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Iron_Gate_\(Danube\)_in_art#/media/File:Fritz_Lach_-_Donauenge_Kasan.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Iron_Gate_(Danube)_in_art#/media/File:Fritz_Lach_-_Donauenge_Kasan.jpg)

Fritz Lach (29 May 1868 Linz- 9 October 1933 Vienna) was an Austrian painter and graphic artist. He was nephew of flower and still life painter Andreas Laugher and great-nephew, Ferdinand Georg Waldmüller. For commercial and high school in Linz, he attended from 1882 to 1885 a cadet school in Vienna. He then studied at the Vienna Academy and the Academy of Fine Arts in Munich. Until the 32nd Years he worked as a civil servant in the DDSG different cities on the Danube - in 1890 he was clerk in the harbor about Orsova, after officials in Zemun (Belgrade) and Regensburg. From 1909 he devoted himself exclusively to artistic creation. Especially appreciated were his landscape watercolors. He was regarded as the most important watercolourist since Rudolf von Alt. Laughing died in 1933 of a stroke and was awarded an honorary grave of Vienna. <http://www.artfinding.com/40488/Biography/Lach-Fritz>

IX Ignat Bednarik

Ignat Bednarik, Žena za šivaćom mašinom, vodene boje

Ignat Bednarik was born 1882 in Orschowa (Orșova), at the time part of Austria-Hungary, to Czech parents; he was son of the second marriage of Adalbert Bednarik (originally from Moravia) and Genoveva Hauschka, followed by two sisters, Genoveva and Maria. While a pupil at the Traian High School in Drobeta Turnu Severin, he won first prize for his works in drawing at the *Tinerimea Română* society. From 1898 to 1900, Bednarik studied at the Bucharest School of Fine Arts under the sculptor and water-colourist, Ion Georgescu. In 1901, he went to Vienna where he occasionally attended classes at the Academy of Fine Arts; Bednarik preferred instead to study masterpieces in the collections of the Kunsthistorisches Museum and the Albertina. In 1909, he married Elena Alexandrina Barabaș, also a graduate of the Bucharest School of Fine Arts. Together they left for Munich to study at the Royal School of Applied Art, at a time when the city was a dynamic international cultural centre, brimming with new ideas, in particular the influence of the Jugendstil aesthetic.

https://en.wikipedia.org/wiki/Ignat_Bednarik

X Mihailo Tomić

НАРОДНИ музеј

Mihailo Tomic iz Kladova, Igranka u berbi 1937, Narodni muzej Beograd

<http://www.narodnimuzej.rs/zbirke/zbirke-narodnog-muzeja/novi-vek-i-moderno-doba/zbirka-jugoslovenske-skulpture/>

Mihailo Tomić rodjen je 22.2.1902. u Kladovu, sa porodičnim korenima u obližnjem Rtkovu. 1924. počeo je da pohađa Umetničku školu u Beogradu, kao đak prvo Tome Rosandića, potom Petra Palavičinija. Već krajem godine otišao je na dalje školovanje u Pariz na Academie de la Grande Chaumiere kod Antona Burdela... uskoro se vraća u Beograd kod učitelja Petra Palavičinija... Prvu samostalnu izložbu imao je 1930 u beogradskom Novinskom klubu. U proleće 1933 izlagao je u Umetničkom paviljonu na Kalemeđdanu...Ugledni član društva srpskih umetnika Lada...

XI Gradimir Aleksić

Балерина, рад Градимира Алексића, родом из Кладова

<https://srrs.facebook.com/449104541815685/photos/a.449115238481282.102428.449104541815685/490403831019089/>

Градимир Алексић (1924) аутор је споменика Јовану Скерлићу на Калемегдану, Милутину Ускоковићу у Куршумлији, браће Барух у истоименој београдској основној школи, Радивоју Лоли Ђукићу, хол РТС Београд... У Кладову су његова дела: Споменик жртвама нацистичког терора на градској чесми, Споменик борцу из Другог светског рата, Споменик Вуку Караџићу, биста Црногорац у Петровом селу, биста Николе Буктаревића на кладовском старом гробљу.

XII Frane Dellale

Frane Dellale, Djerdapski Vir, Hidroelektrana Djerdap 1972.godine

Rodjen je u Trogiru 1.3.1929.Izuzetno nemirnog i znatiželnog duha, oprobao se u mnogim oblastima likovne i primenjene umetnosti: Po njegovom dizajnu rađeni su enterijeri luksuznih hotela i kuća, kongresnih centara, naučnih instituta, muzeja i drugih javnih zgrada u Jugoslaviji, Rusiji, Češkoj, Sjedinjenim Državama, Zimbabveu, Egiptu, Tanzaniji i još 15-tak zemalja... Tako je nastala i tapiserija sa motivima iz bogate istorije Iraka, za hol kongresne dvoranu nedaleko od Bagdada, koja je po svojoj veličini od 1.242 m², zauzela mesto u Ginisovoj knjizi rekorda kao najveća na svetu.Ništa manje nisu slikare u posebnim tehnikama rađene za kongresni centar u Akri, Gana, od 200 m², dekorativna zavesa visine 20 m koja krasi hol dvorane u kongresnom centru u Harareu ili skulptura od čelika i aluminija na zidu unutar brane Đerdap površine 920 m².

XIII Vlada Slavica

Aneks Doma zdravlja Kladovo, arhitekta Vlada Slavica, projektovano 1981/82, izvedeno 1984/86

Vlada Slavica rođen je 10.8.1947.g. u Beogradu gde je i završio studije arhitekture. Najpoznatiji projekti: Beogradska Arena, Biblioteka u Aleksandriji, Idejno urbanističko rešenje prostora ispred Crkve Svetog Marka Beograd, Sportska dvorana Igalo, Stambeni blokovi 18 i 24 Novi Beograd.

Na području Kladova-Stambeno naselje u Brzoi Palanci Projektovano: 1979-1980.Izvedeno: 1980-1983.-Osnovna Škola "Stefanija Mihajlović" u Brzoi Palanci, Projektovano: 1984. Izvedeno: 1985.-Robna kuća u Brzoi Palanci.Proyektovano:1981-1982.Izvedeno 1986. -Osnovna škola u Vajugi, Projektovano: 1983 Izvedeno: 1985-1986. -Dom omladine, Kladovo, Projektovano: 1982.-Motel, Tekija, Projektovano: 1982.

XIV Ivo Kurtović

Фото: Ратко Ивановић

Ivo Kurtović, arhitekta, Upravna zgrada HE Djerdap Kladovo 1975.g.

Ivo Kurtović (Sutivan na Braču, 1910 – Beograd, 1972) arhitekta i slikar; završio realku u Splitu, a studije arhitekture u Beogradu (1950). Tokom Drugog svetskog rata boravi u Egiptu i u vojnoj bazi u El Šatu drži nastavu iz arhitektonskog projektovanja (1945–1946). Posle rata angažuje se na projektima obnove i izgradnje zemlje: radi u Ministarstvu građevina, u Jugoprojektu, potom u preduzeću Srbija-projekt. Na arhitektonski fakultet u Beogradu prelazi 1958. godine za asistenta prof. Milana Zlokovića na predmetu Projektovanje zgrada; postaje docent, vanredni profesor i nakon pet godina šef Katedre za projektovanje. Njegovi projekti iz šezdesetih godina dvadesetog veka doprineli su utemeljivanju autorske škole beogradске moderne arhitekture. Među njegove najznačajnije objekte spadaju: Zgrada Osiguranja „Dunav“ (1961), Spoljno-trgovinska komora (1961) i Narodna biblioteka (1972) u Beogradu, Spomen-zbirka Pavla Beljanskog u Novom Sadu (1961) i Upravna zgrada Hidroelektrane Đerdap u Kladovu (1975). <http://www.pavle-beljanski.museum/ivo-kurtovic.php>

XV Radislav Trkulja

Radislav Trkulja, Jaje, Djerdap

Radislav Trkulja (Kladovo, 9. april 1938) je srpski slikar. Diplomirao je na Akademiji likovnih umetnosti u Beogradu u klasi prof. Đorđa Andrejevića – Kuna 1963. godine. Postdiplomske studije završio u Majstorskoj radionici Krste Hegedušića u Zagrebu 1965. godine. Prvi put samostalno izlagao 1957. godine u Negotinu. Osnovao je Galeriju PENA u Đerdapu 1975. godine sa stalnom postavkom svojih dela. Od 1993. do 2000. godine direktor je Muzeja savremene umetnosti u Beogradu. Izlagao je na preko 70 samostalnih 400 kolektivnih izložbi u zemlji i inostranstvu: Beč, Firenca, Karakas, Stokholm, Milano, NJujork, Berlin, Toledo, Pariz, Tel Aviv, Nikozija, Tripoli. https://sh.wikipedia.org/wiki/Radislav_Trkulja

XVI

